

INSTYTUT HISTORII NAUKI
IM. LUDWIKA I ALEKSANDRA BIRKENMAJERÓW
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

SŁAWOMIR ŁOTYSZ

WYNAŁAZCZOŚĆ
POLSKA
W STANACH
ZJEDNOCZONYCH

Warszawa 2013

Praca naukowa finansowana ze środków
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Uniwersytetu Zielonogórskiego,
Kasy im. Józefa Mianowskiego i holenderskiej Fundacji Historii Techniki
(Stichting Historie der Techniek)

Projekt okładki:

S. Łotysz

Fotografia autora IV stronie okładki:

M. Lizurej 2012

Korekta językowa i redakcja stylistyczna:
Studio Poligraficzne Edytorka, www.edytorka.pl

Skład i typografia:

OFI

© Copyright by Sławomir Łotysz

© Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2013

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości lub części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej i in.) wymaga pisemnej zgody Autora i Wydawców.

Wydawcy:

Instytut Historii Nauki PAN
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. (48 22) 826 87 54, fax (48 22) 826 61 37
www.ihnpan.waw.pl; e-mail: ihn@ihnpan.waw.pl

Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
ul. Dedala 8/44, 03-982 Warszawa
tel. 602 247 367, tel/fax 22 870 03 60
www.aspra.pl; e-mail: oficyna@aspra.pl

ISBN 978-83-7545-444-4

SPIS TREŚCI

Podziękowania	9
Acknowledgements	11
WSTĘP	13
ZAKRES TEMATYCZNY PRACY	19
DOTYCHCZASOWA ZNAJOMOŚĆ PROBLEMATYKI	19
ŹRÓDŁA I METODOLOGIA	24
Memoriał patentowy jako źródło informacji	26
Spisy ludności	28
Nekrologi i dokumenty imigracyjne	30
Metodologia pracy	32
DEFINICJA „POLSKIEGO WYNAŁAZCY”	34
ROLA POLAKÓW W TRANSFERZE IDEI TECHNICZNYCH	41
WYNAŁAZCZOŚĆ NA TLE DZIEJÓW POLONII	41
Prekursorzy polskiej myśli technicznej w Ameryce	44
POLSKA TECHNIKA NA WYSTAWIE	47
OSIĄGNIĘCIA WYNAŁAZCZE POLAKÓW W AMERYCE	53
LOTNICTWO I KOSMONAUTYKA	53
Pionier lotnictwa śmigłowcowego	57
Zagadnienie stabilnego lotu	66
Komfort podróży przede wszystkim	67
Technika raketowa	69
TRANSPORT LĄDOWY I WODNY	74
Polski pionier amerykańskiej motoryzacji	80
Opony na każde warunki	86
Pojazdy terenowe i uniwersalne	90
Inne dziedziny transportu	96
TECHNOLOGIE CHEMICZNE	99
150 lat tradycji polskiej chemii w USA	100
Przełom w produkcji penicyliny	103

Polski kauczuk syntetyczny w Ameryce	110
Pionier metalurgii berylu	120
Specjalista od pierza	125
Konserwacja żywności	126
METALURGIA I PRZEMYSŁ MASZYNOWY	132
Cynkowanie i walcowanie stali w sposób ciągły	133
Przemysł maszynowy	142
Maszyny przede wszystkim	146
ENERGETYKA I GAZOWNICTWO	151
„Gazowy baron”	152
Górnictwo naftowe	164
Od wiatraka do fotoogniów	166
ELEKTROTECHNIKA	170
Koniec niemego kina	171
Zapomniany pomysłodawca tranzystora	181
Krótkofalówka	184
Ekran LCD	186
Drzewa wodne	187
Technika laserowa	190
APARATURA MEDYCZNA	192
BUDOWNICTWO I INŻYNIERIA	196
TECHNIKA WOJSKOWA	201
Tkanina kuloodporna	202
Działo pneumatyczne	212
Polscy wynalazcy kontra U-booty	216
Od bagnetów po lasery	219
ŻYCIE CODZIENNE	224
Piąte planetarium Ameryki	228
Wynalazcy zawodowi	238
INŻYNIER OD BUDOWY WIZERUNKU	241
MIĘDZY MITEM A RZECZYWISTOŚCIĄ	241
Bujając w obłokach	246
Potrzeba więcej skromności	248
Ofiary lekceważenia lub dyskryminacji	254
Szukając winnych	256
TECHNIKA A ETNICZNOŚĆ	259
PERCEPCJA OSIĄGNIĘĆ WYNALEZCZYCH POLAKÓW W AMERYCE	272
TECHNICY I INŻYNIEROWIE JAKO LIDERZY POLONIJNI	280
PRÓBY ZORGANIZOWANIA RUCHU WYNALEZCZEGO	284
Prasa polonijna a wynalazczość	287

ZAKOŃCZENIE	295
SŁOWNIK BIOGRAFICZNY	299
BIBLIOGRAFIA	317
SPIS ILUSTRACJI	329
SUMMARY	333
INDEKS OSÓB	337